

**АДАптиРАНА УЧЕБНА ПРОГРАМА
ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА ЗА III КЛАС
ЗА ОБУЧЕНИЕ НА ДЕЦАТА НА БЪЛГАРСКИТЕ ГРАЖДАНИ В ЧУЖБИНА**

I. Общо представяне на учебната програма

В трети клас обучението по български език и литература в чужбина се съобразява с постигнатите от учениците резултати по отношение овладяването на български език като средство за общуване. Наред с това се отчитат индивидуалните възможности на третокласниците за обобщаване и систематизиране на наученото, за изпълняване на значително по-самостоятелно конкретни езикови и речеви задачи, за самопроверка и самооценка с помощта на готови образци. Обучението по български език и литература се реализира като съставна част от езиковото и литературното обучение в културно-образователната област „Български език и литература” в системата на общообразователната подготовка.

Учениците от трети клас на българските училища в чужбина разширяват знанията си за българския език като средство за общуване и уменията за неговата употреба в различни комуникативни ситуации. Задълбочават се обобщените представи за езиковата система на българския език, за правила и норми, задължителни при използване в речевата практика на книжовния български език, за варианти на езиков изказ, които представят богатите възможности на езика за общуване.

Езиковата компетентност е предпоставка за овладяване на комплекс от комуникативни умения за създаване и реализиране в речевата практика на различни по комуникативна цел и по вид текстове.

Общуването с художествени произведения, представящи най-интересното от класическата българска и чужда литература за деца, се ориентира към обогатяване на представите за образно-емоционалното съдържание на литературната творба чрез опознаване на основни художествени елементи на литературния и фолклорния текст. Обогатяват се представите на учениците за човека, за неговото поведение и неговите преживявания и взаимоотношения с другите.

Обучението по български език в трети клас е насочено към овладяване на социокултурни и езикови компетентности, предпоставка за активно владение на български език като средство за общуване от ученици, които се обучават в чужбина. То има подчертано изявена практическа насоченост и се реализира чрез активното участие на третокласниците в разнообразни по цел и алгоритми на изпълнение образователни задачи. Разширяват се възможностите за по-висока степен на самостоятелност, за избор и неговото обосноваване, за анализ на наблюдавани езикови явления, за сравняване и обобщаване на овладени знания и умения.

Обучението по български език се организира в 31 седмици годишно по 3,5 седмично.

Учебните часове се разпределят, както следва:

- езиково обучение – 1,5 часа седмично (два часа през седмица);
- литературно обучение – 1 час седмично;
- формиране на комуникативно-речеви умения – 1 ч. седмично.

II. Цели на обучението по български език и литература в трети клас

Обучението по български език и литература в трети клас цели учениците, които се обучават в чужбина, да затвърдят уменията си за общуване на български език, като условие за успешно и в определена степен самостоятелно и вариативно използване на книжовния вариант в речевата практика чрез:

- усъвършенстване на уменията третокласниците да четат на глас и наум с разбиране, като възпроизвеждат и подбират информация от прочетеното във връзка с въпроси и лично мнение;
- затвърдяване на уменията за правилно конструиране на граматични форми на изучаваните езикови явления в съответствие с правоговорни, правописни и пунктуационни норми и за тяхната употреба в речта;
- усъвършенстване на уменията за възприемане и осмисляне на образно-емоционалното съдържание на литературни и филклорни текстове, на основни техни художествени елементи и за споделяне на емоционално-оценъчно отношение към тях;
- затвърдяване и усъвършенстване на уменията за подготовка и създаване на различни по вид и комуникативна цел текстове (преразкази и съчинения);
- усъвършенстване на уменията за учене – за по-самостоятелно организиране, изпълнение и самопроверка на езикови и речеви учебни задачи.

III. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ		IV. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ (теми, понятия, контекст и дейности, междупредметни връзки)			
Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
Ядра на учебно съдържание	Очаквани резултати на ниво учебна програма - стандарти	Очаквани резултати по раздели (обучение по български език, литературно обучение, формиране на комуникативно-речевни умения)	Основни нови понятия	Контекст и дейност	Възможности за междупредметни връзки
<p>I. Български език</p> <p>Ядро 1: Социокултурни компетентности</p>	<p>Стандарт 1: Разказва, описва, задава въпроси, дава отговори, обяснява, като използва уместно езикови средства, характерни за ситуацията на общуване съобразно участниците, темата, целта и условията.</p> <p>Стандарт 2: Владее формулите за вежливост, използва формите за учтивост.</p>	<p>1. Обучение по български език</p> <p>Ученикът може да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - употребява-съществителни, прилагателни имена и глаголи, като постига лексикална съчетаемост, правилност на граматичните форми и граматична съгласуваност; - разбира граматичната същност на степенувани прилагателни имена и образува формите за трите степени и ги употребява в речта си; - знае личните местоимения (им.падеж), свързва ги с лице и число на глаголите и с число на съществителните имена; - образува форми за сегашно, минало свършено и бъдеще време и ги употребява според смисъла на изречение и текст; - преобразува формите на глаголите за сегашно, мин.свършено и бъдеще време и ги употребява съвместно според изискванията на текст; - определя корен, представка и наставка в думите и образува нови думи самостоятелно или с помощта на готови морфемни части, като ги употребява точно според смислов контекст; 	<ul style="list-style-type: none"> съществителни имена прилагателни имена глаголи степенувани и нестепенувани прил. имена местоимения сегашно време мин.св. време бъдеще време 	<p>На учениците са дава възможност да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - наблюдават, изследват и откриват характерни признаци на изучаваните езикови явления; - чета и определят ключови думи в определения и обяснения за езикови явления, конструират с помощта на словесни опори самостоятелно такива обяснения; - разпознават изучено езиково явление, като ползват готови алгоритми или без такава опора; - свързват знанията си с конкретни примери; - свързват граматичното и 	<p>Тематични връзки – за натрупване на лични впечатления, възприятия, представи, за тяхното конкретизиране, за възприемане и разбиране на нова информация, необходима за реализиране на дейности в обучението по български език и литература с всички учебни предмети;</p>

		- подбира и употребява правилно според речевата ситуация средства на речевия етикет: молба, извинение, благодарност, поздравление, поощрение, отказ.	корен наставка представка	лексикалното значение на съществителни, прилагателни имена и на глаголи;	Връзки на ниво знания и разбиране: -число, част и цяло, време, въпросително и съобщително изречение, текст (математика); - текст, нехудожествен (научнопопулярен) и художествен текст, информация в текста, твърдения, доказателства (математика, човек и природа, човек и общество);
Ядро 2: Езикови компетентности	Стандарт 1: Открива синоними и антоними. Стандарт 2: Показва многозначността на дума чрез употреба в различен контекст. Стандарт 3: В речта си използва в определен обем синтактичните ресурси на езика: служи си с различни по цел на	Ученикът може да: -разбира лексикалното значение на съществителни, прилагателни имена и глаголи и умее да ги съотнася по смисъл; -свързва лексикалното и граматичното значение на формите на съществителни, прилагателни имена и глаголи; -разпознава синоними, различава някои нюанси в лексикалното им значение; - образува сродни думи, различава ги по лексикално и граматично значение; - заменя синоними, без да променя смисъла на изречението;	синоними сродни думи	- сравняват изучени езикови явления и обосновават техни прилики и разлики в граматичното значение, в лексикалното значение, в смисъла на видовете изречения; -правят звуково-буквен анализ и го използват за обосноваване на правопис на думи; - определят корен, наставка иставка на думите и обосновават правописа им;	- картина, елементи на картина, цвят, съчетание на цветове, форма, разположение в пространството (изобразително изкуство); - мелодия и текст (музика); -движение, положение на тялото (физкултура и спорт); - операция, последователност (домашен бит и техника).

	изказването и по състав изречения; използва различни словоредни варианти.	<ul style="list-style-type: none"> - заменя или добавя думи в изречение, като променя неговия смисъл; - разпознава изречението като смислово и интонационно завършена езикова единица; - разграничава съобщително, въпросително, побудително и възклицателно изречение; - конструира видовете изречения по цел на изказване и ги употребява целесъобразно според смислов контекст. 	<p>побудително изречение</p> <p>възклицателно изречение</p>	<ul style="list-style-type: none"> - образуват нови думи чрез преобразуване на морфемния им състав; - задават въпроси по езиков материал; - правят правописен анализ и поправка на допуснати правописни грешки; 	<p>Връзки на ниво образователни дейности:</p> <ul style="list-style-type: none"> -отговор на въпроси; - задаване на въпроси; - преразказване; - споделяне на впечатления устно и писмено; - аргументиране на отговор; - обясняване на учебни действия; - свързване по смисъл, по прилики и разлики, на словесни и визуални детайли <p>С обучението по математика, човек и природа, човек и общество, изобразително изкуство, музика, домашен бит и техника, физкултура и спорт;</p>
<p>Ядро 3: Социокултурна и езикова компетентност: Устно общуване</p>	<p><i>Говорене</i></p> <p>Стандарт 1: Организира логически своето изказване.</p> <p>Стандарт 2: Разказва свързано, предава чута история и може да я коментира.</p>	<p>Ученикът:</p> <ul style="list-style-type: none"> -свързва заглавието на текст с неговото съдържание, като открива изречения, които му противоречат по смисъл; - свързва съдържанието на текст с комуникативна цел и речева ситуация; - разбира същността на заглавието (темата) и различава в съдържанието ключови думи, 		<ul style="list-style-type: none"> -обясняват наименованието на езикови явления; - пишат под диктовка думи, словосъчетания, изречения; - обясняват 	<ul style="list-style-type: none"> -оцветяване, рисуване, илюстриране,, създаване на знаци с обучението по изобразително изкуство, математика.

	<p>Стандарт 3: Заема своето място в диалог.</p> <p>Стандарт 4: Стреми се да се придържа към темата.</p> <p>Стандарт 5: Владее основни норми на книжовния изговор.</p> <p>Стандарт 6: Говори с подходяща за ситуацията на общуване интонация, жестове, поза.</p> <p><i>Слушане</i></p> <p>Стандарт 1: Умее да изслушва другите говорещи.</p> <p>Стандарт 2: Отнася се с уважение към мнението на другите.</p>	<p>определящи тематичната му свързаност и насоченост;</p> <ul style="list-style-type: none"> - подрежда и свързва по смисъл изречения в текст; - говори свободно, с ясни и правилно оформени по смисъл и интонационно изречения, с правилен изговор в съответствие с книжовните норми; - участва активно и адекватно в диалогично общуване, като използва начини за включване в него при общуване с различни участници и условия; - общува устно с участниците в група и съучениците си в клас, като споделя свое мнение по конкретна тема; - защитава свое мнение и може да го обоснове; - изслушва другите говорещи и се включи в разговора; - слуша внимателно при четене или устно разказване и възприема информацията; - зачита мнение, различно от неговото, независимо от ситуацията и участниците. 		<p>изпълнението на езикова задача;</p> <ul style="list-style-type: none"> - трансформират (преобразуват) езикови явления по форма – ед. и мн. число, лице на глагола, време на глагола; по граматично значение – от същ имена се образуват глаголи, от глаголи – същ. имена и др.; - самостоятелно дават примери за изучавано езиково явление; - отговарят на въпроси във връзка с изпълнението на езикови задачи; 	<p>Връзки на ниво овладяване на умения за резултатно учене:</p> <ul style="list-style-type: none"> -разбиране на учебни задачи; - разбиране конкретното съдържание на текстове; - отделяне на съществено и подробности в текстове; - самостоятелна работа с учебника; - самостоятелно четене на текст и подбор на информация; - самопроверка и самооценка; - осъзнаване на
--	--	--	--	---	--

					результатите от изпълнение на учебна задача;
<p>Ядро 4: Социокултурна и езикова компетентност: Писмено общуване</p>	<p>Четене Стандарт 1: Чете на глас гладко, с адекватна интонация и темпо, правилно поставя паузите; доказва, че е разбрал основния смисъл на прочетеното.</p> <p>Стандарт 2: Чете наум и доказва, че е разбрал основния смисъл на прочетеното.</p> <p>Стандарт 3: Чете и избира материали от детски списания.</p> <p>Стандарт 4: Служи си с учебни речници.</p> <p>Писане Стандарт 1: Владее основни норми на графичната и писмената система на българското писмо: пише четливо; пише правилно думи с</p>	<p>Ученикът може да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - чете и разбира конкретното съдържание на художествени, научнопопулярни и битово-разговорни текстове; - подбира информация от прочетен текст във връзка с въпрос или друга задача; - разбира определения, правила и обяснения за изучаваните езикови явления и логически ги преработва (открива ключови думи, задава въпроси, преразказва със свои думи и др.); - чете с подходяща интонация съобщително, въпросително, подбудително и възклицателно изречение; - ползва алгоритми за изпълнение на езикови и речеви задачи; - познава правописен речник и го ползва за справки; - разбира речникова статия от тълковен речник и може да съотнесе дума към нейното обяснение в такъв речник; - прави звуково-буквен анализ и при писане кодира правилно звучащата реч; - разпознава в думите звукова промяна при изговора на неударени широки и тесни гласни, умее да прави проверка и поправка и да я обосновава; - открива в думи звукова промяна 		<ul style="list-style-type: none"> - съставят диалози, кратки устни текстове, като използват в речевата си практика овладените знания и умения; - избират думи и изречения според смислов контекст; - съставят самостоятелно изречения, съчетания от думи кратки преразкази и съчинения и прилагат овладените знания и умения; - съотнасят родови и видови понятия, свързани с изучаваните езикови явления (дума: 	<ul style="list-style-type: none"> - чувстване на удовлетвореност от изпълнение на учебна задача; - наблюдение; - анализ; - сравнение; - обобщение.

	<p>правописни особености; владее основната употреба на пунктуационните знаци; отделя изреченията в текста, като означава началото и края им; пише разделно думите без собствено ударение.</p>	<p>при изговор на звучни и беззвучни съгласни в позиции: края на думата, звучна пред беззвучна и беззвучна пред звучна, умее да прави проверка и поправка и да я обосновава; - разпознава наличието на струпани съгласни в думите, може да изговаря и пише правилно такива думи; - знае правилото за писане на съществителни и прилагателни имена с непостоянно Ъ (театър-театри, светъл-светли) и може да пише правилно думи с такава правописна особеност; - знае правилото за членуване на същ.имена от ж.р. ед.ч., които окончават на Т, може да пише правилно такива форми; разграничава ги от членувани форми на същ.имена от м.р.(гост-госта); - пише правилно прилагателни имена с Н или НН, прави проверка и поправка и -я обосновава; - разпознава членувани и нечленувани съществителни имена, образува форми с определителен член и ги употребява правилно според смислов контекст; -различава нестепенувани и степенувани прилагателни имена, пише правилно степенувани форми и ги употребява според смислов контекст; - правилно изговаря и пише глаголни форми в 1 л. ед. ч. и 1 л. мн. ч. (- а, -я, -м; - м, ме);</p>	<p>изговаряне и писане на звучна пред беззвучна</p> <p>изговаряне и писане на беззвучна пред звучна</p> <p>изговаряне и писане на струпани съгласни</p> <p>писане на Ъ в последна сричка</p> <p>членуване на същ. имена с ТТ</p> <p>писане на прил. имена с Н и НН</p>	<p>същ име, прил. име, глагол, местоимение; изречение: съобщително, въпросително, подбудително, възклицателно);</p> <p>- самостоятелно изпълняват задачи за самопроверка и самооценка, като ползват указания от учителя;</p> <p>-редактират правописни и стилни грешки и обясняват направените поправки;</p> <p>- участват в работата на група при изпълнение на езикови задачи;</p>	<p>Връзки на ниво овладяване на учебно поведение – за осъзнаване, възприемане и прилагане на училищни изисквания, свързани с поведението в клас и в училище, с учебната работа чрез стимулиране на самостоятелност, емоционална съпричастност, чрез преодоляване на неустойчивостта и дистанцирането от учебна дейност, чрез поощрение и добронамереност към постигнатото от всяко дете.</p>
--	---	---	--	--	---

		<p>- правилно изговаря и пише глаголни форми в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч., когато ударението пада на последната сричка;</p> <p>- владее правилата за пренасяне на думи на нов ред, умее да открива и поправя такъв вид грешки, може да обоснове поправката;</p> <p>- пише правилно съществителни собствени имена;</p> <p>- пише правилно съобщителни, въпросителни, побудителни и възклицателни изречения;</p> <p>- разпознава глагола СЪМ във всички форми и го пише отделно;</p> <p>- пише отделно думи без собствено ударение;</p> <p>- пише правилно свой писмен текст, без да допуска груби правописни грешки, свързани с прилагането на изучени правописни и пунктуационни норми.</p>	<p>писане на по- и най-</p> <p>изговаряне и писане на глаголи в 1 л. мн. ч. с – М и –МЕ</p> <p>изговаряне и писане на чета-четат, броя-броят</p> <p>точка въпросителен знак удивителен знак</p>	<p>- събират езиков материал по конкретна езикова задача от откъси от правописен речник, тълковен речник, синонимен речник, изречения, текстове;</p> <p>- проектират и изработват нагледни материали за изучавано езиково явление;</p> <p>- правят собствен правописен речник на думи, при писането на които допускат най-често правописни грешки;</p> <p>- подреждат информация за изучено езиково явление и я записват във вид на бележки по темата.</p>	
--	--	--	---	--	--

<p>II. Литература</p> <p>Ядро 1: Социокултурни компетентности</p>	<p>Стандарт 1: Разбира основната етическа опозиция добро-зло и я обяснява в конкретни сюжетни ситуации.</p> <p>Стандарт 2: Обяснява етически отношения в семейството и малката общност според сюжетните ситуации на изучени литературни творби.</p> <p>Стандарт 3: Открива основни белези на своята национална идентичност в изучавани литературни произведения.</p> <p>Стандарт 4: Изказва благопожелания по случай традиционни празници и във връзка с български народни обичаи.</p> <p>Стандарт 5: Участва в групова дейност за създаване на игрови и сценични форми по литературни творби.</p>	<p>2. Литературно обучение</p> <p>Ученикът може да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - свързва възприетия литературен и фолклорен текст (герои, послания) с основни нравствени представи: добро-зло, справедливо-несправедливо, трудолюбие-мързел, ум-глурост, смелост-страхливост, уважение-неуважение, весело-тъжно, красиво-грозно, смешно; - разпознава в изучавани литературни и фолклорни творби елементи, характерни за българската идентичност (бит, традиции, обичаи, обреди, празници); - познава и употребява в подходяща ситуация благопожелания по случай традиционни и лични празници, по повод народни обичаи; - участва в изпълнението на драматизирана фолклорна и литературна творба, като изпълнява избрана роля и използва интонация, жестове, мимика, паузи за нейното представяне; - изпълнява конкретни дейности в група при решаване на творчески задачи с интерактивен характер; 		<p>На учениците са дава възможност да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - слушат или четат тихо цялостно художествени и фолклорни текстове за първично възприемане; - свързват откъси от текст с илюстрация; - създават по текст своя илюстрация или детайл от илюстрация за представяне на представи, породени от текст; - споделят свободно свое първо впечатление за героите и ситуациите, за настроенята и мотивите, като приемат или отхвърлят други мнение; - четат подборно епизоди от повествователен текст и обозначават основното в съдържанието чрез разказно или заглавно изречение; - откриват и четат подборно моменти от текста и ги коментират; 	
--	---	--	--	--	--

<p>Ядро 2: Литературни компетентности</p>	<p>Стандарт 1: Разпознава художествен и нехудожествен текст; проза и стихотворение; повествование, описание и разсъждение; диалог и монолог.</p> <p>Стандарт 2: Различава литературни жанрове, представени по-широко в учебното съдържание.</p> <p>Стандарт 3: Разграничава основните моменти в развитието на действието.</p> <p>Стандарт 4: Обяснява връзката между характера на героите и основния смисъл на творбата.</p> <p>Стандарт 5: Открива в изучавани художествени творби достъпни тропи и фигури на речта.</p>	<p>Ученикът може да:</p> <p>-различава художествен и нехудожествен текст, фолклорно и литературно произведение, възприема и разбира образността в художествен текст и точността на информацията в нехудожествен текст;</p> <p>- свързва понятията приказка, разказ, стихотворение, басня, фолклорна песен, роман за деца с конкретен текст и разбира някои техни отличителни жанрови характеристики (случка, герои, настроение, място и време на случката; неопределеност на място и време, щастлив край)</p> <p>- различава повествователен текст и стихотворение;</p> <p>- разпознава повествование, описание, диалог в повествователен текст и описание в стихотворение;</p> <p>- разграничава епизодите в повествователен текст, може да изкаже главното във всеки от тях с разказно или заглавно изречение;</p> <p>- прави план на съдържанието на повествователен текст;</p> <p>- открива в текст и подборно чете описание на детайли от пейзаж, обстановка, портрет на героя;</p> <p>- обосновава чрез откъси от текст съдържанието на илюстрация по него;</p> <p>- разграничава героите в повествователен текст, назовава техни основни нравствени качества и чувства и аргументира</p>	<p>художествен текст</p> <p>нехудожествен текст</p> <p>роман за деца</p> <p>повествование описание, диалог</p> <p>епизод</p> <p>план на съдържанието</p> <p>портрет на героя</p> <p>думи на героя</p> <p>място на случката</p> <p>време на случката</p>	<p>- откриват и четат подборно думи на героя, представени в диалог, самостоятелно или като мисли, и ги коментират;</p> <p>- назовават качества на героя и обосновават твърденията си чрез текста или свое лично мнение;</p> <p>-рисуват с думи своя представа за герой, картина, като ползват или не сетивни опори;</p> <p>-слушат в изразително изпълнение или разказване стихотворения, приказки, басни и свързват възприетото със свое мнение и разсъждение;</p> <p>- избират роля, четат репликите или изиграват ролята;</p>	
--	--	--	---	--	--

		<p>твърденията си;</p> <ul style="list-style-type: none"> - открива в текст изречения, чрез които се представя външен вид и портрет на героя и ги свързва с представата за негови качества; - представя словесно или чрез рисунка представата си за героя на повествователен текст, за мястото и времето на случката, за описана в стихотворение картина; - употребява същ. имена за назоваване на настроението, чувствата на лирически герой и ги разграничава в различни стихотворения; - открива в текст епитети, сравнения, повторения, възклицателни, подбудителни и въпросителни изречения и ги свързва с конкретна образно-емоционална представа. 	<p>чувства, настроения</p> <p>епитети сравнения повторения, възклицателни, въпросителни, подбудителни изречения</p>	<p>-подбират и свързват музикален откъс с прочетен текст за озвучаване в унисон с настроението или динамиката;</p> <p>- съчетават цветове за обозначаване на настроение, на възприемане на веселоглъбно, красиво-грозно, смешно;</p>	
<p>Ядро 3: Социокултурна и литературна компетентност: Общуване с художествената творба</p>	<p>Стандарт 1: Ориентира се в комуникативната структура на творбата.</p> <p>Стандарт 2: Открива непознати думи в художествения текст и определя значението им според контекста.</p>	<p>-разбира при четене конкретното съдържание на произведения от детската литература и фолклорни творби, открива непознати думи и определя значението им в контекста и извън него;</p> <ul style="list-style-type: none"> - чете и разбира съдържанието на кратки фолклорни песни; - разбира съдържанието на гатанки, като открива думи”загадки”, отгатва гатанки; 		<p>-рисуват своя илюстрация по текста;</p> <ul style="list-style-type: none"> -подбират свои и авторови илюстрации на любими литературни и фолклорни текстове за съставяне на албум; -четат пословици и 	

	<p>Стандарт 3: Изразява емоционално-оценъчно отношение към герои и ситуации в литературната творба.</p> <p>Стандарт 4: Изявява предпочитания към определени герои, творби, жанрове.</p> <p>Стандарт 5: Сравнява, установява сходство и различия между две художествени творби или техни елементи.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - чете с подходяща интонация, с паузи диалог в художествен текст; - чете с подходяща интонация авторова реч в художествен текст; - представя чрез четене настроението на лирическия герой; - сравнява литературни герои, като обоснове прилика или различие по отношение на техни качества, постъпки, думи; - изразява емоционално-оценъчното си отношение за основния смисъл на художествения текст; - открива и подборно чете стихове и строфи, представящи описана картина, чувство на героя и може да ги коментира; - рецитира кратки, вълнуващи детската душевност, стихотворения; - познава пословици и поговорки, разбира смисъла им и ги съотнася към герой, поука, послание, основен смисъл на текста. 	<p>поука, основен смисъл, послание на текста</p> <p>стих строфа (куплет)</p>	<p>поговорки и ги съотнасят към изучаван или самостоятелно прочетен текст;</p> <p>-по аналогия с пословици и поговорки изказват кратко основния смисъл на творбата;</p> <p>-четат, отгатват и съчиняват по аналогия гатанки;</p> <p>-научават наизуст в клас стихотворение по свой избор и го рецитират в конкретна (въображаема) речева ситуация;</p>	
<p>Ядро 4: Социокултурна и литературна компетентност: Създаване на</p>	<p>Стандарт 1: Участва в беседа по съдържанието на литературна творба:</p>	<p>Ученикът може да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - отговаря на репродуктивни и проблемни въпроси по литературен и фолклорен текст, отнасящи се за 		<p>-отговарят на</p>	

<p>изказвания и писмени текстове</p>	<p>отговаря на въпроси; изказва мнения, като подбира подходящи елементи от текста, за да ги обоснове; съставя и задава въпроси.</p> <p>Стандарт 2: Съставя устен преразказ на отделен епизод или на кратък художествен текст.</p> <p>Стандарт 3: Създава устно изказване с помощта на словесна и визуална опора.</p>	<p>неговото конкретно и образно-емоционално съдържание;</p> <ul style="list-style-type: none"> - задава въпроси, породени от възприемането на литературен и фолклорен текст; - намира в текст откъси, чете ги подборно, разсъждава по тях; - преразказва подробно и кратко отделни епизоди от приказки, разкази, басни; - преразказва откъс от повествователен текст от името на героя; - изразява свое мнение и споделя свои предпочитания за изучавани или самостоятелно прочетени художествени текстове, като ги обосновава със свои разсъждения; - защитава по подходящ начин различно от неговото мнение за героя или основния смисъл на текста. 		<p>репродуктивни и проблемни въпроси по текст;</p> <p>-задават въпроси по изучаван или самостоятелно прочетени литературни и фолклорни текстове;</p> <p>-преразказват епизоди или други откъси от повествователен текст, като ги подбират според лични предпочитания или за аргументиране на свои твърдения;</p>	
<p>Ядро 4: Социокултурна и езикова компетентност: Писмено общуване</p>	<p>Създаване и разбиране на писмени текстове</p> <p>Стандарт 1: Създава съчинение по преживяване и въображение; може да напише и да адресира лично писмо; създава текст, в който предава</p>	<p>3. Формиране на комуникативно-речеви умения</p> <p>А. За възприемане и разбиране на текст Ученикът може да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - разбира съдържанието на различни по вид, жанр и стил текстове (литературни, фолклорни, научнопопулярни, битово- 		<p>На учениците са дава възможност да:</p> <ul style="list-style-type: none"> -възприемат цялостно съдържанието на текст за преразказ; 	

	<p>съдържанието на чужд повествователен текст;</p> <p>Стандарт 2: Създава съчинение описание на различни обекти.</p> <p>Стандарт 3: Създава съчинение отговор на въпрос по подходяща за възрастта тема.</p> <p>Стандарт 4: -Умее да планира свой текст и да прави план на чужд текст; редактира текста с оглед на съдържанието, точността на израза, правописа.</p>	<p>разговорни);</p> <ul style="list-style-type: none"> - възпроизвежда- логическата последователност на изречения в текста, като използва сетивна или словесна опора; - познава основните елементи на текста (начало, основна част, край), свързва ги с откъси от свой или чужд текст; - свързва езиково правилно съседни изречения в текста; - свързва езиково правилно два съседни абзаца в текст; - разбира връзката между заглавието и съдържанието на текста, може да го свърже с набор от ключови думи и да отстранява изречения, които не отговарят на темата; - свързва текста с комуникативна задача и речева ситуация. <p>Б. За преразказване</p> <ul style="list-style-type: none"> - прави план на съдържанието на текст за преразказване и съотнася към него ключови думи; - преразказва устно и писмено подходящи за възрастта по обем разкази, приказки, басни, откъси от романи за деца; - служи си с глаголи на –л, -ла, -ло, - ли при преразказване; - преобразува текста на преразказ, като променя формите на глаголите в сег. време; - преобразува пряката реч в непряка при преразказване, като ползва синтактични варианти; - разбира приликите и разликите 	<p>пряка реч непряка реч</p>	<ul style="list-style-type: none"> -изследват съдържанието на текста за преразказ, за определяне на ключови думи, за оформяне на породени представи, за планиране; - предават съдържанието на изречения от чуждия текст, като ползват синоними или словоредни варианти; - преобразуват пряка в непряка реч и съставят синтактични варианти със словесна опора – думи за свързване; - преобразуват изречения или цял писмен преразказ, като променят глаголните форми в сегашно време (след изучаването му); - различават в текст за кратък преразказ изречения, които представят съществена информация и подробности; - преразказват кратко писмено няколко свързани по смисъл изречения от текст за преразказ и ги преобразуват, за да отстранят подробности; 	
--	--	--	----------------------------------	---	--

		<p>между подробен и кратък (сбит) преразказ; - разграничава същественото от подробностите в повествователен текст и го преразказва кратко. В. За съчиняване - събира материал за съчиняване на повествователен текст (приказка, разказ) по серия от картини, по една сюжетна картина, по аналогия, по лично преживяване, по възображение; - разбира заглавието на свой бъдещ текст и може чрез ключови думи да прогнозира неговото съдържание; - подрежда натрупаните впечатления за съчинението, като прави план на съдържанието; - устно и писмено съчинява разказ, приказка; - различава повествователен и описателен текст; - събира материал за съчинение описание чрез наблюдение и назоваване на цялото и неговите признаци; - подрежда натрупаните впечатления, като се опира на различни готови логически варианти; -- устно и писмено описва предмет, цвете, животно, обстановка; - пише лично писмо по конкретна речева ситуация и го адресира правилно; - съчинява текст за поздравителна картичка до свой близък по конкретен повод, покана за личен празник, обява за конкретно</p>	<p>кратък (сбит) преразказ</p> <p>описание</p>	<p>- преразказват писмено подробно и кратко повествователни текстове; -работят с различни източници за събиране на материал за свое съчинение: наблюдават, възприемат, обсъждат,свързват с подходящи думи и изрази; -представят си героя в свой повествователен текст, мястото и времето на случката, словесно или чрез рисунка ги представят; -подбират и подреждат глаголи за назоваване на действия и състояния на герои в съчинението; -подбират думи и съставят изречения за описване на мястото и времето на случката в преразказ и съчинение; -подбират думи и съставят изречения за представяне на цвят, форма, качества на описван предмет; -съчетават глаголи и съществителни имена, съществителни и прилагателни имена, глаголи и местоимения</p>	
--	--	---	--	---	--

		<p>събитие. Г. За ситуативно обусловено речево общуване - различава комуникативните цели на художествен и нехудожествен текст; - съобразява свой текст с тема, комуникативна цел и речева ситуация; - ориентира се в условията на речева ситуация и умее да свърже свой текст с предназначението му за друг участник в общуването; - употребява епитети, сравнения, различни видове изречения по цел на изказване в текст с художествена ориентация и думи с пряко значение – в текст с нехудожествена ориентация.</p>	<p>информирам въздействам</p>	<p>за предаване на съдържание на преразказ или съчинение; -планират преразказ или свой бъдещ текст, като определят смислови части на текста, озаглавяват ги, свързват ги с ключови думи или сетивни опори; - съчиняват приказки и разкази и ги записват; - съчиняват описания; - пише писмо, поздравителна картичка; - редактират свой писмен текст, като откриват по указания на учителя правописни, пунктуационни и стилни грешки, свързани с употребата на изреченията и думите, и ги поправят; - нанасят разбираемо направените поправки, пишат чернова и белова; - представят си въображаема речева ситуация и се „включват“ в нея. - участват в изпълнението на</p>	
--	--	--	------------------------------------	---	--

				игрови и занимателни задачи за пораждање на интерес към съчиняването и преразказването.	
Ядро 2: Езикови компетентности	Стандарт 3: В речта си използва в определен обем синтактичните ресурси на езика: служи си с различни по цел на изказването и по състав изречения; използва различни словоредни варианти.	Ученикът може да: - изказва мислите си точно и ясно, като създава смислови и словоредни варианти; - конструира при преразказване и съчиняване смислови и словоредни синтактични варианти и ги съобразява с темата и комуникативната цел на текста.		- конструира изречения и ги преобразува по смисъл и словоред за създаване на синтактични варианти.	

V. Специфични методи и форми на оценяване на постиженията на ученика

При текущото оценяване се наблюдава работата на всяко дете и се проучват в конкретни педагогически ситуации резултатите от изпълнението на различни учебни задачи в устна или писмена форма.

При формиращото оценяване се проследява периодично постигнатото от конкретен ученик през различни етапи от неговото обучение и се отчитат промени или задържане на постигнатото. Целенасочено се събират и данни за постигнатото от всяко дете по отношение на конкретни критерии.

В трети клас очакваните резултати се свързват със следните знания и умения:

A. Правоговорни знания и умения

- определя мястото на звука и неговата промяна при изговор в думата (звукова промяна)
- правилно изговаря звучни и беззвучни съгласни според изискванията на книжовната норма;
- правилно изговаря гласните в последната сричка на глаголите в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч.;
- изговаря думите с правилно ударение;
- интанационно правилно изговаря възклицателни и подбудителни изречения

Б. Правописни знания и умения

- пише правилно неударени гласни в думата;
- пише правилно беззвучни съгласни пред звучни в думите;
- пише правилно думи със струпани съгласни;
- пише правилно корен, представки и наставки в думите;
- пише правилно възклицателни и подбудителни изречения;
- пише правилно съществителни и прилагателни имена с Ъ в последната сричка;
- членува правилно същ имена в м. р., ж. р., ср. р. и в мн. ч.;
- пише правилно глаголи в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч. с ударение на последната сричка;
- пише правилно частицата НЕ пред глаголите;
- пише прилагателни имена с – Н или – НН;
- пише според изискванията степенувани прилагателни имена;
- пише правилно възклицателни и подбудителни изречения;
- пише правилно свой текст.

В. Фонетични знания и умения

- разпознава разлики в изговора и писането на неударени гласни;
- определя звукови промени на гласни под ударение в последната сричка на глаголите в 1 л. ед. ч. и 3 л. мн. ч.;
- определя звукови промени в изговора и писането на думи с Ъ в последната сричка;
- определя звукови промени на звучни и беззвучни съгласни;
- пише правилно В или ВЪВ, С или СЪС.

Г. Морфологични знания и умения

- разпознава съществителни собствени и нарицателни;
- членува правилно съществителни имена във всички родове и числа;
- образува правилно степенувани прилагателни имена;
- образува правилно глаголни форми за всички лица и числа;
- образува форми за сегашно време на глагола ;

- образува форми за минало свършено време на глагола;
- образува форми за бъдеще време на глагола;
- образува форми на глагола СЪМ.

Д. Лексикално-стилистични знания и умения

- подбира и съчетава правилно думите в изречения;
- може да замества в изречение близки по значение думи;
- съотнася думите по лексикално значение: близки по значение, противоположни по значение;
- конструира и употребява целесъобразно възклицателни и подбудителни изречения в текст.

Е. Синтактични знания и умения

- разпознава възклицателно и подбудително изречение;
- конструира възклицателни и подбудителни изречения в различни словоредни варианти.

Ж. Литературни знания и умения

- чете и разбира конкретното значение на стихотворения, разкази, приказки;
- определя качества на героите във връзка с техните постъпки и тяхната реч;
- разграничава диалог в художествен текст;
- разграничава описания в художествен текст;
- определя случки (епизоди) в развитието на действието;
- свързва план на съдържанието с отделни епизоди от текста;
- обяснява образно - емоционалните представи, породени от епитети, сравнения и повторения.

З. Комуникативни знания и умения

- разказва подробно устно и писмено приказки и разкази;
- разказва кратко (сбито) устно и писмено приказки и разкази;
- съчинява устно и писмено разкази и приказки по серия от картини, по лично преживяна случка, по въображение;
- съчинява устно и писмено описание на цвете и животно;
- съчинява гатанки
- поправя правописни, пунктуационни грешки, неточна употреба на думи, неясни по смисъл изречения.